

انتشارات مجمع عرفان

سفینه عرفان

مطالعاتی در اصول معتقدات و آثار مبارکه بهائی

دفتر سیزدهم

'Asr-i-Jadid Publisher
Darmstadt, Germany

167 بدیع - 1389 شمسی - 2010 میلادی

مجمع عرفان در سال ۱۹۹۳ میلادی با مساعدت صندوق یادبود حاج مهدی ارجمند تأسیس گردیده و هدف آن تشویق و ترویج مطالعه و تحقیق در آثار مقدسه و نیز اصول معتقدات امر بهائی است. دوره‌های سالانه مجمع عرفان به زبان‌های فارسی و انگلیسی در مدرسه بهائی لوهلن در ایالت میشیگان، در مدرسه بهائی بوش در ایالت کالیفرنیا و در مرکز مطالعات بهائی در آکوتو (ایتالیا) و به زبان آلمانی در تامباخ (آلمان) تشکیل می‌شود. مقالاتی که در این دفتر درج شده در مجامع مذکور که به زبان فارسی برگزار شده ارائه گردیده است.

- مطالب و عقاید مندرج در مقاله‌ها معرفی آراء نویسنندگان آنها است.
 - نقل مطالب این مجامع با ذکر مأخذ آزاد است.
- نشانی مجمع عرفان:

`Irfán Colloquium
c/o Bahá'í National Center
1233 Central Street
Evanston, IL 60201-1611
USA
Phone: 1(847) 733-3501
Fax: 1(847) 733-3527
E-mail: contact@irfancoquium.org

صندوق یادبود حاج مهدی ارجمند
انتشارات مجمع عرفان
سفینه عرفان

دفتر سی‌زدهم، چاپ دوم با اصلاحات
۱۶۷ بدی ع - ۱۳۸۹ شمسی - ۲۰۱۰ میلادی
ISBN 978-3-942426-02-2

سفینه عرفان : دفتر سیزدهم

مندرجات

5 حلاوت بیان الهی

6 پیشگفتار

لثالی عرفان

13 آثاری از قلم اعلی

گلچین عرفان

43 محمد افنان مروری بر سورة الامر و لوح الامر

50 فاروق ایزدی‌انیا خطاب ربّ الارباب به پاپ

76 مهری افنان سوابق و مضامین تفسیر سوره کوثر

91 | محمد قاسم بیات مروری بر عناوین و مقام حضرت نقطه اولی

الواح موسوم به هزاریتی از آثار حضرت عبدالبهاء:

119 1. یک نکته از هزاران: دفاع از مرکز عهد و میثاق فریدالدین رادمهر

177 2. میثاق الهی در مسیر تاریخ علاءالدین قدس جورابچی

236 شاپور راسخ بررسی تطبیقی تعالیم و احکام بابی و بهائی

263 ناصر نبیلی وجود شناسی در مفاوضات

293 محمد افنان دین و عقل و علم: تطابق یا توافق

- تأثیر امر بهائی بر ادب و فرهنگ ایران
 305 شاپور راسخ
- آزادی فکر و بیان در آیین بهائی
 340 ایرج ایمن
- تکمله بر "سخنی در باره لوح قناع"
 فاروق ایزدی نیا و
 371 علاء الدین قدس جورابچی

رشحات عرفان

- پیامهائی از مرکز جهانی بهائی:
 379 ولایت امرالله و بیت العدل اعظم
- 391 مصونیت بیت العدل اعظم
- 394 مرجعیت بیت العدل اعظم

شاخسار عرفان

- فهرست مقالات تحقیقی در باره اصول معتقدات
 و آثار مبارکه بهائی، بخش پنجم:
 مقالات مجله پیام بهائی (شماره 1 تا 145)
 400 سیامک صهبا

ضمائم

- 402 کتاب‌شناسی و راهنمای عنوان‌های اختصاری
- 408 فهرست مقالات سفینه عرفان: دفتر اول تا دفتر تا دوازدهم
- 420 انتشارات مجمع عرفان
- 421 غلطنامه دفتر دوازدهم سفینه عرفان
 فاروق ایزدی‌نیا

حلاوت بیان الهی

گویا ذائقه در عالم قطع شده و قوه ادراک مفقود، چه که اکثری از عباد حلاوت بیان حضرت رحمن را نیافته‌اند و آنچه از ملکوت قدرت ظاهر شد ادراک ننموده‌اند، به نفاق مشغولند و از نیر آفاق محجوب. از حق می‌طلبیم نفوسی که از بحر حیوان آشامیده‌اند و به رحیق مختوم فائز گشته‌اند به کتاب الله و آیات متمسک شوند، یعنی ملاحظه کنند و تفکر نمایند و مردگان ارض را از نفحات آن به حکمت و بیان زنده کنند. آیات الهی، جلد دوم، صفحه 224

به بصر خود در امر الهی نظر نمایند و به گوش خود آیاتش را بشنویند. قسم به اسم اعظم هر نفسی الیوم حلاوت یک آیه از آیات منزله را بیابد و ادراک نماید از من فی السموات و الارض بگذرد و به شطر دوست توجه کند. آیات الهی، جلد دوم، صفحه 81

از حق می‌طلبیم عباد را مؤید فرماید بر ادراک حلاوت بیانش، چه اگر حلاوت بیان را بیابند کل از ما عندهم به ما عنده تمسک نمایند. آیات الهی، جلد دوم، صفحه 42

از حق می‌طلبیم نفوسی مبعوث فرماید که حلاوت امر و حلاوت بیان و عظمت یوم را بیابند و از عالم و عالمیان خود را فارغ و آزاد مشاهده نمایند. آیات الهی، جلد دوم، صفحه 119

پیشگفتار

«حمد ساحت امنع اقدس حضرت مقصودی را لایق و سزااست
که عالم امکان را به نور عرفان مزین فرمود»¹

حضرت بهاءالله می‌فرمایند "اگر نفسی فی‌الحقیقه در آنچه از قلم اعلی نازل شده تفکر نماید و حلاوت آن را بیابد البته از مشیت و اراده خود فارغ و آزاد گردد و بارادةالله حرکت نماید. طوبی از برای نفسی که به این مقام فائز شد و از این فضل اعظم محروم نماند"² و نیز می‌فرمایند "به تمام جدّ و اجتهاد در آنچه از قلم اعلی جاری شده تفکر نمایید و عامل شوید. اّنه ارشدکم سواء الصراط و اظهر لکم ما وعدتم به فی الکتاب"³ ملاحظه می‌شود که فرموده‌اند در نتیجه تفکر و تعمق در آثار مبارکه شیرینی کلمات الهی احساس می‌شود و موجب آزادی و فراغت نفس می‌گردد و ما را به راه راست راهنمایی می‌کند و سبب می‌شود که آنچه در کتاب الهی بما وعده داده شده بر ما ظاهر و آشکار گردد. حضرت عبدالبهاء تبیین فرموده‌اند که "کلّیه برکات منشأ الهی دارد اما هیچ یک از آنها قابل قیاس با قدرت تحقیق و تدبّر نیست. موهبتی اعظم از آن تصوّر نتوان نمود و ثمرات جنیه‌اش را انتهائی نبوده و نخواهد بود."⁴ اینست که بیت العدل اعظم با توجه به این توصیه‌ها و نیز این بیان حضرت بهاءالله که می‌فرمایند "ای بندگان، مثل ظهور قدس احدیتم مثل بحریت که در قعر و عمق آن لثالی لطیفه منیره ازید از احصاء مستور باشد و هر طالبی البته باید کمر جهد و طلب بسته به شاطی آن بحر در آید تا قسمت مقدره در الواح محتومه مکنونه را علی

¹ (آیات الهی، ج 2، ص 95)

² (منتخباتی از آثار حضرت بهاءالله، ص 220)

³ (آیات الهی، ج 2، ص 213)

⁴ (آثار مبارکه در باره تربیت بهائی، ص 38؛ جزوه تحقیق و تتبع، فوریه 1995، ص 6)

قدر طلبه و جهده اخذ نماید⁵ تأکید نموده‌اند "مطالعه آثار مبارکه و سعی در درک و فهم اهمیت و عظمت ظهور حضرت بهاء‌الله به نحو شایسته وظیفه‌ایست که بر عهده هر فرد از پیروانش نهاده شده و عموم احباء موظفند که در بحر آثار مبارکش غوطه‌ور شوند و بقدر استعداد و توانائی و بر حسب ذوق و تمایل خود از گوهرهای نهفته در آن بحر بهره گیرند."⁶

هدف و مقصود کلی از تشکیل مجامع عرفان و تهیه انتشارات آن اشاعه و تسهیل اجرای توصیه‌ها و انتظاراتی است که شرح داده شد. برای این منظور دوره‌های سالانه مجمع عرفان به زبان‌های فارسی و انگلیسی و آلمانی در ایتالیا و آلمان و میشیگان و کالیفرنیا شمالی تشکیل می‌گردد و مقالات تحقیقی که در آن مجامع ارائه می‌شود و یا از پژوهشگران دریافت می‌شود در سلسله نشریات سالانه مجمع عرفان به زبان‌های مزبور منتشر می‌گردد. سفینه عرفان ناشر نصوص مبارکه و مقالات و مطالبی است که اکثر آنها در جلسات مجمع عرفان که به زبان فارسی برگزار می‌گردد مطرح می‌شود.

از سال ۲۰۰۸م به مناسبت بزرگداشت یکصدمین سالگرد انتشار کتاب مفاوضات حضرت عبدالبهاء ارائه مقالات تحقیقی در مورد مباحث و مفاهیم و مسائل مندرج در کتاب مزبور در برنامه جلسات مجمع عرفان قرار گرفته و تا کنون متجاوز از هفتاد پژوهش در مباحث مفاوضات در جلسات مجمع عرفان ارائه گردیده است. مقالات تحقیقی این پژوهش‌ها به تدریج در انتشارات سالانه مجمع عرفان به زبان‌های فارسی و انگلیسی و آلمانی منتشر می‌گردد. دو نمونه از این مقالات در این دفتر درج شده است.

نظر به فرارسیدن یکصدمین سالگرد اسفار حضرت عبدالبهاء به غرب، (1911-1913)، و اهمیت خطاباتاتی که در مجامع گوناگون در اروپا و امریکا ایراد فرمودند، مجمع عرفان برنامه چهارساله‌ای را برای ارائه مطالعات تحقیقی در باره مباحث و مطالبی که حضرت عبدالبهاء در سالهای مزبور ایراد فرمودند و

⁵ (مجموعه الواح، ص 324)

⁶ (ترجمه بمضمون از پیام رضوان 2010)

رویدادهای مهم و تاریخ‌ساز آن اسفار، اختصاص داده است و از همکاری و مشارکت محققین گرامی در این برنامه با امتنان صمیمانه استقبال می‌کند و آماده دریافت و ارائه و انتشار مقالات تحقیقی در مباحث و مطالبی است که در خطابات و یا در ملاقات‌های حضرت عبدالبهاء مطرح شده است.

در بخش **لثالی عرفان** در این دفتر برخی از آثار قلم اعلیٰ که پیش از این طبع و نشر نشده و از مرکز جهانی بهائی برای انتشار در سفینه عرفان ارسال شده است درج گردیده. نخستین اثر در این بخش سورة الامر است که مضامین آن در اولین مقاله بخش **گلچین عرفان** مطرح شده است. مقاله مزبور همچنین متضمن شرح اجمالی در باره لوح الامر است که در جلد اول آثار قلم اعلیٰ (کتاب مبین)، چاپ سوم، کانادا، 1996، صفحات 193-194 انتشار یافته است. این هر دو لوح به زبان عربی نازل شده است. موضوع کلی هر دو لوح اظهار امر مظهر ظهور و بیان عظمت امر الهیست. سورة الامر در ادرنه نازل شده و دارای جنبه تاریخی مهمی است چون بیان صریحی در اظهار امر دارد بنا بر اراده و امر حضرت بهاء الله رسماً به میرزا یحیی نیز ابلاغ شده است. مطلب مهم تاریخی لوح الامر ذکر تقاضای علمای عتبات از حضرت بهاء الله برای اظهار معجزه است.

دیگر از آثار قلم اعلیٰ که در بخش **گلچین عرفان** معرفی و مورد پژوهش قرار گرفته است لوح نازله خطاب به پاپ پی نهم، جیوانی ماریا ماستائی، (1793-1878م) رئیس فرقه کاتولیک مسیحیان است. سابقه تاریخی و مضامین این لوح در مقاله "پاپ و ربّ الارباب" شرح و بسط داده شده است. در این لوح حضرت بهاء الله تحقق یافتن وعود مندرج در انجیل و انتظارات مسیحیان و فتح و ظفر نهائی پیام الهی را بیان می‌فرمایند، و به ظهور ثانوی حضرت یحیی در هیکل حضرت اعلیٰ و بشارت آن حضرت به ظهور ابهی و تأکید بر ظهور ربّ و پدر آسمانی اشاره می‌نمایند. از جمله مطالب جالب توجه در این لوح ذکر شرایط تشرّف پاپ به محضر مبارک است.

دو مقاله در این بخش بررسی آثار حضرت نقطه اولیٰ است: یکی معرفی سابقه تاریخی و مضامین تفسیر سورة کوثر در قرآن و دیگری "مروری بر عناوین و مقام

حضرت نقطه اولی است. تفسیر سوره کوثر که از کوتاه‌ترین سوره‌های قرآن است به تقاضای جناب سید یحیی دارابی و به عربی نازل گردیده و در آخر این اثر تعدادی کثیر از احادیثی که در مورد ظهور موعود شیعیان (قائم) است نقل شده. باید متذکر بود که جناب وحید در حدود سی هزار حدیث از حفظ داشتند! حضرت اعلی در این تفسیر کلمه کوثر را به مشیت اولیه و بالمآل به مقام مظهریت خودشان تعبیر فرموده‌اند. بعضی بدون توجه دقیق به کل آثار حضرت اعلی تصور نموده‌اند که ایشان در دوره شش‌ساله رسالتشان به تدریج مقام خود را از باب قائم موعود به ادعای رسالت بالا برده‌اند. مقاله عناوین و مقام حضرت نقطه اولی کوششی است که با استشهاد به نصوص مندرج در آثار آن حضرت نشان می‌دهد که حضرت اعلی از همان ابتدای امر مقام مظهریت خود را به مؤمنینی که آمادگی و شایستگی داشته‌اند بدون رمز و اشاره اظهار داشته‌اند.

از آثار حضرت عبدالبهاء زمینه تاریخی و مضامین دو اثر مهم قلم میثاق موسوم و معروف به "الواح هزار بیتی" در دو مقاله جداگانه معرفی و مطرح شده‌اند. شهرت این الواح به هزار بیتی به سبب طولانی بودن آنها نسبت به سایر الواح و مکاتیب حضرت عبدالبهاء است. خصوصیت دیگر این الواح آنست که هر کدام در ضمن شامل متن چندین اثر از مکاتیب حضرت عبدالبهاء است. موضوع محوری الواح هزار بیتی عهد و میثاق الهیست که از ارکان و مبانی معتقدات بهائی محسوب می‌شود. مقاله "یک نکته از هزاران" در شرح لوحی است که در جواب عریضه یکی از مدافعان غیور و دانشمند امر بهائی، جناب ابوالفضل گلپایگانی، عز‌صدر یافته و مقاله "میثاق الهی در مسیر تاریخ" در شرح دومین لوح هزار بیتی است که در نهایت محبت و رأفت خطاب به یکی از ناقضین و بیوفایان معروف دوره میثاق، میرزا جلیل مسگر خوئی، صادر گشته و بسیار طولانی‌تر از لوح اول است. متن این الواح به ترتیب تحت شماره‌های 188 و 189 در جلد چهارم منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء منتشر شده است. حضرت عبدالبهاء در این الواح به تفصیل به ردّ شبهات و اعتراضات و افتراهای ناقضین در مورد عهد و میثاق می‌پردازند و مقام وصایت و عبودیت خودشان را تبیین می‌فرمایند و به دفاع از عموم مراکز عهد و میثاق در جمیع ادیان

می‌پردازند. صدور چنین آثار مکتوبی از نفس مرکز عهد الهی، در تاریخ ادیان بی سابقه است.

سیر تدریجی اعلان امر حضرت اعلیٰ و ادامه آن با ظهور حضرت بهاءالله و نزول احکام و تعالیمی که بالمآل بخشی از احکام و تعالیم آیین بهائی را تشکیل می‌دهد و حاکی از ارتباط ارگانیک این دو آئین است در مقاله "بررسی تطبیقی تعالیم و احکام بابی و بهائی" تحقیق و تنظیم شده و نقاط مشترک بین تعالیم و احکام این دو آئین در زمینه‌های کلامی و اجتماعی و اخلاقیات مورد بحث قرار گرفته است.

از جمله مباحث بنیادین در ادیان و فلسفه و عرفان، مبحث وجودشناسی و بحث در باره مفهوم هستی است. مقاله "وجودشناسی در مفاوضات" از جمله مقالاتی است که به مناسبت یکصدمین سالگرد انتشار کتاب مفاوضات در سفینه عرفان درج می‌شود. این مقاله به بررسی مفهوم وجود که تحت عناوین و اصطلاحات مختلف در کتاب مفاوضات مطرح شده می‌پردازد، و موارد مختلفی را که در باره مسئله هستی و وجود در کتاب مذکور آمده مورد موشکافی و بحث قرار می‌دهد.

یکی دیگر از مقالات مربوط به مباحث مفاوضات "دین و عقل و علم: تطابق یا توافق" است. لزوم توافق علم و عقل و دین از تعالیم اساسی امر بهائیت که مبدء تحولی بنیادین در نحوه نگرش به دین و تأثیر و نفوذ دین در پیشرفت علمی و اجتماعی بشر و تفکرات فلسفی نسبت به ماهیت و نقش دین می‌گردد. در این مقاله مسئله توافق یا تطابق بین این سه عامل مورد بحث واقع شده و کوشش شده به استناد تعالیم بهائی مفهوم حقیقی تطابق یا توافق آنها روشن شود و کوشش شده است از این سوء تفاهم جلوگیری شود که هر چه با علم تجربی موافق نیست وهم است و یا آنچه در حوزه دین قابل بحث نباشد کفر است و نباید بدان اعتنا کرد.

"تأثیر آثار مبارکه بهائی بر ادب فارسی و فرهنگ ایرانی" ضمن اشاره به تأثیر و تأثر متقابل بین ادیان و ادب و فرهنگی که در آن متولد می‌شوند به ویژه چنین ارتباطی را بین نصوص و آثار مبارکه بهائی و فرهنگ و ادبیات ایرانی مورد بررسی قرار می‌دهد. بخش بسیار جالبی از این پژوهش مواردی است که میراث

زردشتی و فرهنگ ایران باستان در آثار مبارکه بهائی مورد تجلیل و تأیید قرار گرفته است.

مقاله "آزادی فکر و بیان در آئین بهائی" کوششی است برای پاسخ به این سؤال که با توجه به نظام اعتقادی بهائی که شارعین و مبیین منصوص مصون از خطا هستند، و مندرجات الواح و آثار مبارکه محصول وحی و الهام الهیست و تبیینات و تفاسیری که در نصوص آمده بدون قید و شرط پذیرفتنی است، آیا افراد بهائی از آزادی فهم و تفکر فردی و بیان افکار و استنباطات شخصی خود از کلمات الهی ممنوع و محرومند؟ پاسخ این مقاله، بر اساس نصوص مبارکه، اینست که با مراعات شرایط و ملاحظاتی خاصّ نه تنها افراد بهائی در اظهار نظر و ابراز عقیده و تبادل افکار و برداشتهای شخصی آزادند بلکه تشویق شده‌اند که هر یک سعی در تفحص و تعمق در نصوص و کلمات الهی نمایند و برداشتهای خود را با دیگران در میان نهند.

پس از انتشار مقاله "سخنی در باره لوح قناع" در دفتر دوازدهم سفینه عرفان مطالبی در تصحیح و تکمیل مندرجات مقاله مزبور واصل گردید که تحت عنوان تکمله ای بر آن مقاله در این بخش درج شده است. از فرستندگان مطالب این تکمله صمیمانه سپاسگزاری می شود.

بخش رشحات عرفان حاوی سه پیام از مرکز جهانی بهائی است که رابطه ولایت امر و بیت العدل اعظم و مصونیت و نیز اختیارات و مرجعیت مرکزی معهد اعلی در جامعه جهانی بهائی را تبیین و تشریح می کنند. نکاتی که در این پیامها مطرح و تصریح شده است از ارکان و مبادی معتقدات بهائی محسوب می شوند.

بخش شاخسار عرفان به درج فهرست مقالات تحقیقی در باره اصول معتقدات و آثار مبارکه بهائی اختصاص دارد که در سایر نشریات درج شده است. این فهرستها برای مراجعه و استفاده محققان به تدریج در سفینه عرفان درج می شود. این بخش در این دفتر شامل فهرست مقالات مزبور است که در مجله پیام بهائی (از شماره یک تا شماره 145) منتشر شده است و فهرست مقالات مربوط به شماره‌های بعدی آن مجله به تدریج در سفینه عرفان درج خواهد شد.

اقدامات مجمع عرفان توسط صندوق یادبود حاج مهدی ارجمند پایه‌گذاری شده و ادامه یافته و در سال گذشته از مساعدت‌های مستمر صندوق پژوهشیاری به یادبود نادیا سعادت و تبرّعات کریمانه دکتر ناصر و مهشید درخشان و مساعدت به برگزاری سخنرانیهای یادبود دکتر منوچهر سلمان‌پور برخوردار بوده است. همکاری ارزشمند دانش‌پژوهان گرامی ادامه اقدامات مجمع عرفان را امکان‌پذیر ساخته و مایه کمال امتنان مجریان و خادمان مجمع عرفان است.